

Fröpåsbotaniken, några reflexioner

Gunnar Eriksson, Grillby

En gammal amatörbotanist som skolats i en tradition med rötter hos Rutger Sernander och hans lärjungar har lätt att i förstone glatt instämma i Anders Delins nedvärdering av vad han kallar ”fröpåsbotaniken” i Trollius nr 23. Man kan häpna över den entusiasm som ett yngre botaniskt släkte visar när någon paprikasläkting lyckats gro och växa till sig på undervärmen vid någon kommunal kompost i höga Norden. Vilken likhet kan denna tillfälliga företeelse uppvisa med fyndet av en ny lokal för *Botrychium simplex*? Men snabbt inser man att Anders Delin gör det alltför lätt för sig. Genom att ställa extremen soptipp mot extremen (fiktionen?) ”ursprunglig natur” har han i stort sett uteslutit alla miljöer där de flesta botaniskt intresserade strövar omkring under 99 procent av sin tillmätta tid.

Vi får inte glömma att Sverige i princip är en grusbank som just frilagts från en kilometertjock inlandsis och ett svallande ishav. Den vegetation vi har har invandrat hit under den svindlande korta tiden av ca tiotusen år. Människan har funnits här i det närmaste lika länge, eller rättare sagt under lika kort tid. Sverige är alltså på helt naturliga grunder mottagligt för en mängd arter som ännu inte hunnit hit. För sin transport till detta område under kolonisering använder växterna alla till buds stående kommunikationsmedel: vind, vågor, djurpälsar, tåg, flyg, lastbilar etc. Att utskilja människan och hennes maskiner som en ovärdigare befordrare av invandrare än andra är godtyckligt ur vetenskaplig synpunkt och tvivelaktigt moraliskt sett.

Direkt avvisande måste jag ställa mig till Anders Delins resonemang om att man inte får ge skogsbolag några erkännanden när de (låt vara ofrivilligt) hjälpt till att berika artbeståndet i i vårt land. Man bekämpar inte marodörer genom att undanhålla sanningar utan genom att konsekvent hålla sig till sanningen.

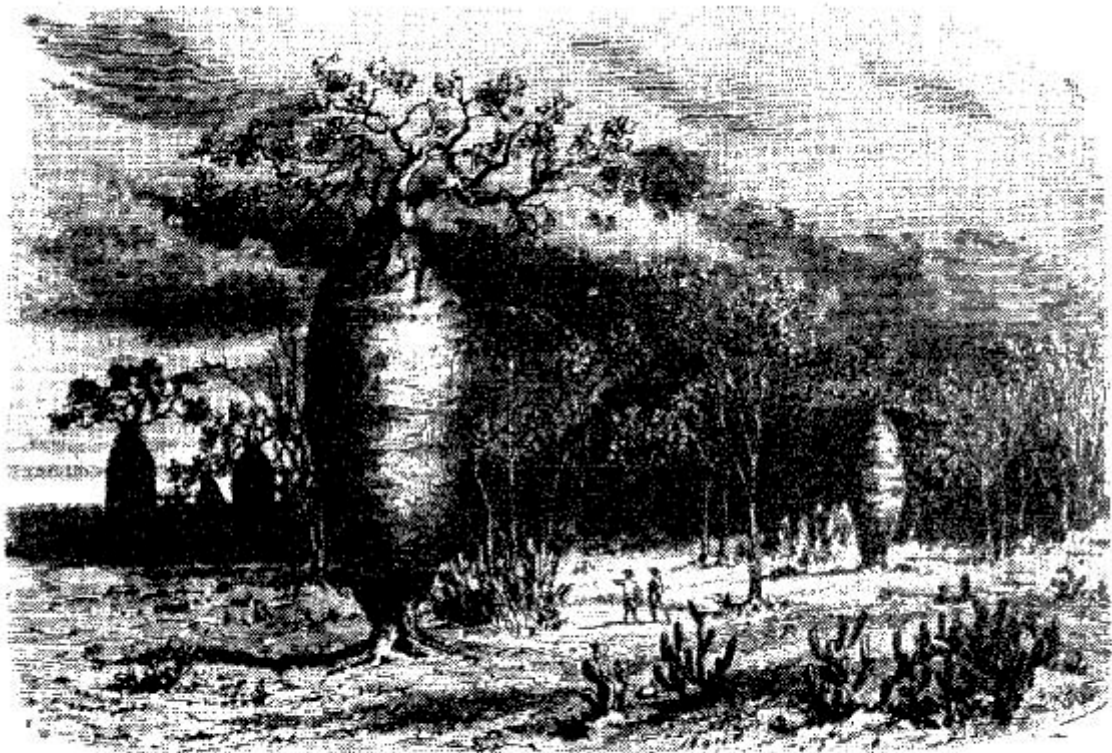
Jag tror att det täta förhållande som råder mellan människa och växt hör till det som gör botaniken särskilt fascinerande. Några enkla exempel ur min egen begränsade erfarenhet säger mig detta. Visst har nonnean på Uppsalas trottoarer och den bleka jordröken i de uppländska åkerkanterna sitt både estetiska och vetenskapliga värde. Varför de etablerat sig så starkt just här är en vetenskapligt relevant fråga, liksom det är en allmänt omfattad social och moralisk doktrin att mångfald och variation av arter är ett positivt värde. Ibland, när sambanden mellan människa och växt är alldeles uppenbara, tjänar växterna som minnesmärken som förhöjer upplevelsen av en speciell miljö genom att förena mänsklig historia med nutida natur. Finnklinten (ängsklinten) som dyker upp i de gamla finnmarkerna i Mellansverige härstammar alldeles säkert från en ”fröpåse”, nämligen den säck med svedjeråg som i stort sett var den fattige invandrarens enda packning när han kom gående från Savolaks och Karelen till

det nya landet. Nu blommar den, stundom i tusental, i sensommarskogens fåtaliga gläntor eller på de inte alltid förfärande kalhyggena och gör kanske rentav det slit och den fattigdom ur vilken den spirat något mindre meningslösa.

Har bohusinventerarna uppmärksammat sina kraftledningar? Älvkarlebyledningen genom Uppland, anlagd omkring 1916, hyser fortfarande arter (småvänderot, blodtopp, stortimjan, slättergubbe m.fl.) som grodde när trälådorna med isolatorer brutits upp längs linjen och höet som tjänstgjort som förpackning frilagts. Nyinvaderade lokaler är med andra ord långt ifrån alltid tillfälliga. Jag skulle till och med vilja hävda att vissa av människan anlagda lokaler, som gamla nu snabbt igenväxande körvägar, är lika skyddsvärda som de urskogar vi knappt vet om de finns eller inte. Sådana vägar är hemvist för våra sällsyntaste låsbräknar och våra känsligaste gentianor.

Jag är säker på att Anders Delins forskningsresa till Ytterhogdal blivit en stor naturupplevelse och en given succé. Men man behöver inte delta i den för att den skulle representera det mest högtstående moraliska alternativet. Man måste inte botanisera i urskog – man måste botanisera!

Med hälsning från Mälarslätten och Dalaskogen.
Gunnar Eriksson, amatör.

"Ytterhogdal? Ja, där ä ditåt."